

Samband einki alternativ -

Í HESUM døgum verður trúttad niður í Føroya fólk, at vit eru als einki verd, at vit bara eru ódugnakroppar, eftibátar, letingar osfr. Vit duga einki, vit eru null verd. Tí er tað sjálvsagt, verður hildið fram, at vit sleppa øllum upp á fjall og lata danir taka um endan. Tess fyrr tess betri.

EINGIN ivi er um, at tað er ikki einki í hesum orðum, tí vit hava veruliga dugað illa at húsast og enn minni stýrt. Og sum lögmaður so beint málber seg í nýggjársrøðuni: Ístaðin fyri at leggja niðurfyri tey feitu árinu, brúktu vit meira enn alt og skuldarbundu okkum. Her eru gjørd mistøk og so sanniliga stór mistøk. Men tað er skeiðt at leggja alla skyldina og alla ábyrgdina fyri tí stóðu landið er komið í bara á nakrar politikarar. Vit vita, at tað hava verið fleiri samanfallandi hendingar og viðurskifti, sum hava gjørt stóðuna so ringa, sum hon er vorðin. Minni fiskur og lægri fiskaprisir og ein lágkonjunktur úti í heimi, sum eisini hevur gjørt stóðu okkara á lánu-markanum munandi verri. Bert tað at fáa rakstrarfígging til verandi virksemi hevur víst seg at vera ein ómøguleiki. Hetta at kasta alt fyri borð og nærum gerast sjálpvínarar hava vit ongan rætt til, tí okkara uppgáva er so sanniliga eisini at rudda slóð fyri komandi ættarliðum. Tí eigur ringa stóðan at eggja hvønn einstakan av okkum til at vera við at laga nýggjar varðar til komandi ættarlið heldur enn at sleppa endanum missa alt sjálvsálit og sjálvsvirðing.

TAD er greitt, at andstöðuflokkarnir á tingi royna at gera sær dælt av hesi stóðuni. Men hvi ikki steðga á eina løtu og spyrja seg sjálv, hvat tað er, sum sambandsaldan, ið sambært veljarkanningum, tykist hoyrast úti í havisbrúnni, ríður á? Jú tað er í stóran mun ein afturvandan til gomlu og svørtu amtstíðina, tá øll nýhugsan og allar royndir at menna samfelagið og skapa nýggjar fyrirtæti, varð skýrt fjandanskapur. Rætt skal tað vera rætt. Tað funnst og finnst teir sambandsmenn, sum hava verið afturhaldandi - ikki fyri afturhaldsins skyld - men tí teir ynkstu ein meira hóvligan og varman útvikling. Hesum taka vit hattin av fyri.

MEN hesi sambandfólkini hoyra til undantøkini, og er hetta heldur ikki tað, sum vit skulu meta sambandsfólkini út frá. Tað er sjálv grundhugsjónin - sambandsideologin - vit skulu triva í, tá vit skulu gera okkum eina greiða og ærliga meting av, hvat hesin flokkur stendur fyri og hvat hann, um hann fer at vinna so stórt sum veljarkanningar spáa, fer at royna at seta í verk. Sambandsflokkurin stendur fyri afturhaldi - ikki varsemi ella skynsemi. Hann hevur altíð verið bebbaræddur fyri øllum nýggjum, líkamikið um tað varð okkurt skilgott í hesum nýggja. Í dag er hann vorðin uppafur meira konservativur, nú vil hann aftur til alt tað gamla, tað sum varð. Aftur til amtstíðina og alt hatta har.

TAD skal vera okkara vón, at veljararnir ikki lata seg lumpa og villeiða av talsmonnum hjá sambandsflokkinum men hava bæði bein á jørðini, tá teir meta um, hvat hesin flokkur stendur fyri og vil. Hinir flokkarnir á tingi og ikki minst javnaðarflokkurin hevur tí eina stóra uppgávu at greiða fólk frá, hvat afturhaldsinnáða og konservativa sambandið stendur fyri. Hesa uppgávu halda vit, at teir hava ikki rætt nóg væl. Sambandsmenn sleppa rætt og slætt alt ov lætt. Ynskja vit at gerast eitt danskt amt aftur átti at verið spurt. Svarið átti at verið eitt avgjørt nei. Og harvið eitt nei til sambandsflokkin. Og somuleiðis átti hesir flokkara at sagt frá, at vit eiga heldur ikki at góðtaka tað grundleggjandi í sambandsfilosofíni um, at vit føroyingar duga einki, vit eru einki verdir verða vit ikki í einum og øllum bornir av donskum lógum.

SAMBANDSMENN sóla sær í teimum loandi veljarkanningunum. Og teir fegnast og frøyst um okkara ódugna-skap um somu tíð sum ein javnaðarlögmaður biður fólk ikki missa sjálvsvirðingina, tí hon er so týðning-armikil føringur til tess at finna steivið aftur - og til at leggja botn hjá komandi ættarliðum av føroyingum. Hon biður okkum ikki tveita alla ábyrgd frá okkum men heldur royna at halda sær skyldur, sum vit hava átið okkum. At vit hava átið okkum ov stórar skyldur eru vit øll samd um. Eisini - at ábyrgdin av hesum eiga ikki bert nakrir politikarar og flokkar, men allir flokkar, sum hava stýrt hesum landi, og so sanniliga og kanska ikki minst sambandsflokkurin, ið sat í Tinganesi í teimum árum, tá yvirupphitingin av álvara tók dyk á seg.

NÚ sambandsmenn við fyrrverandi landsstýrismanninum og nú chefileo-loginum hjá flokkinum, Eilif Samuelsen eisini kendur sum ES í Dimmumál-gagninum langar út í eyst og vest og skýrir allar aðrar flokkar og politikarar ábyrgdarleysar og einki verdar, kundi verið áhugavert at gjørt Føroya fólk greitt, hvat hesin eini maðurin og við restini av sambandinum í rygginum, ja við sjálvum sambandsþvøvinganum í Vágum, fyrrverandi fíggingarmálaráð-harranum Ívan Johannesen sum høvuðs-stuðuli, fyrítók sær í vatnorkuútbýgg-ingarmálinum. Vit taka hetta dømið fram, tí tað lýsir kanska betri enn nakað annað, hvussu dupultmoraliskir og hvussu stórir lygnarnar toppar sam-bandsflokksins eru, tá tað ræður um at viðgera stóðuna í landinum fyrr og nú. Føroya fólk eigur ikki at gloyma, at tað vóru hesir báðir sambandsmennirnir, sum syrgdu fyri, at SEV slapp undir sína milliarda útbýgging av vatnorkuni - í eini tíð, har arbeiði var til allar hendur í landinum - í eini tíð, har alt samfelagið var ovurupphitað við útbýggingum av alskyns slag, og har útbýggingin tí eisini gjørdist ovurdrý. Hvar var tann gamli varni og skynsami sambandsandin tá, tann sambandsandi, sum sambandsmenn í dag royna at klæða seg í fyri at vísa fólk, at hann hevur altíð staðið fyri varsemi og

skynsemi! Nei tit ikki bert góvu endaliga loyvi í landsstýrinum, tit sótu eisini sjálvir sum ovasta leiðsla í SEV og skundaðu hesa milliarda útbýgging íggjøgnum. Og hvat bygdu tit hetta á? Jú prognosur um, hvussu nógv nýtslan fór at vaksa og vaksa.

TIL alla lukku varð útbýggingin ikki frám í fullum líki. Við ma. einum sera væl undirbygðum og stöðufastum javnaðarlögmanni, Atla Dam eydnaðist tað at minka um avleiðingar av hesi risaútbýgging. Ístaðin fyri at læna okkum upp um skyggja til eina ella kanska tvær milliardi, slapst ikki longur enn til ta gott og væl hálvu. Føroya fólk eigur í dag at steðga á - nú sam-bandsmenn vaskar sínar hendur - og hugsa eitt sindur um hatta vatnorku-projektið, sum sambandið átti við húð og hár og bar í gullstóli út í Tinganes. Bert hetta eina dømið vísir, at sam-bandsflokkurin hevur gingið á odda, tá hann sat í Tinganesi at stuðla og sam-tykkja milliárdaprojekt - ørvitisprojekt í hvussu er í eini tíð, tá alt landið varð á gosi av virksemi.

AT sambandsflokkurin bert hevur verið í landsstýrinum stutt skeið hesi seinastu árinu er hansara eina skyld. Tí hann vildi rætt og slætt sleppa undan at taka við ábyrgd, tá ruddast skuldi upp eftir 80-árinu, tá eisini sambandsflokkurin varð við til at stýra landinum. Nú hann hevur sitið heitt og fjálgt í andstöðu og er sloppin undan at taka nakra sum helst samfelaðsábyrgd er so lætt at klikkja niður á hinar flokkarnar, sum ikki vóru bangnir fyri at taka við ábyrgd og taka óppopularar avgerðir. Nú stundar móti vali aftur er ikki vist, at hesin flokkurin enn einaferð kann sleppa sær undan á-byrgdini. Men Føroya fólk eigur ikki at lata seg lumpa av lummafílosoffum sambandsflokksins av ES-slagnum. Tí var nakar stíril í hesum monnum og tóku teir andstöðuuppgávuna í størri ál-vara, so høvdu vit eisini sæð okkurt til konstruktivar alternativar loysnir til tann ríkna politikkinn. Men tað hava vit einki sæð til. Bert persónligt briksl og gor og gall móti politiskum mótsstöðu-monnum.

HVUSSU samdir føroyingar enn eru um at halda fast um ríkisfelagsskapin og brúka stóðuna í dag til at knýta enn tættari bond við Danmark, so eiga vit ikki nú at gera alt tað stríð og arbeiði, sum er gjørt á sjálvbjargnisleið, til einkis. Nettup tað gera vit lata vit sambandsflokkin sleppa framat valdi-num við einum heilum horda av ting-monnum. Ein kann altíð tjakast um, hvør vilt tað er gott og sunt við útskifting - men tað eigur Føroya fólk at gera sær greitt, at sjálvsvirðingin - føroyski identitetir okkara - verður fyri álvarssomum bakkasti kemur sam-bandið einsamalt at ráða fyri borgum. Og hvussu nógv vit enn lasta føroyskum politikarum, embætismonnum o.ø. fyri stóðuna vit eru komin í, so eigur hetta ongan tíð at verða brúkt sum grund til at vit gerast undirbróttlig og missa alla sjálvsvirðingina. Hvussu nógv hjálp vit enn fáa úr Danmark og hvussu góðir danir enn fara at vera við okkum, so eru tað bert vit sjálvi, sum eru før fyri at

skapa, varðveita og menna virðini í hesum landi, bæði tey materiellu og tey mentanarligu virðini. Meira enn nakrantíð áður hava vit brúkt fyri at bjóða okkum sjálvum av sum føroyingar og læra av okkara mistøkum. At tveita alt fyri borð og saman við tí svartu sam-bandinum at leggja seg í føvningin á døgum fyri well er tað mest jánkasliga, ið vit kunnu gera. Hetta er nakað, sum tey mongu, ið sambært veljarkanningar, eru farin at fjeppast uppi í sambandsflokki, eiga at hugsa meira um í hesum ári. Sambandið er einki alternativ, so einfalt er tað. Skal nakað alternativ finnast, so má hetta eftir okkara tykki vera innan fyri verandi samgonguflokkar. Við øðrum orðum ein ávís endurnýgging innan hesar flokkar. Tá so stór óngd tykist at vera við hesar flokkar, so má tað vera uppgávan hjá somu flokkum, um teir ætla at halda fram eftir komandi val, rætt og slætt at rannsaka seg sjálvur. T.d. við m.a. at seta nýggj og yngri fólk við. Hetta er nakað, sum javnað-arflokkurin átti tikið upp í størsta álvara. Flokkur, sum ikki alla tíðina roynir at fáa yngra ættarliðið við og at halda tí til - eisini tá ræður um uppstilling til val - hann sovnað og verður gloymdur.

VIT eru øll greið yvir, at í sílfum tíðum sum nú eru flokkar noyddir til at ganga við til neyðsemjur, kompromiir, sum oftani ganga ímóti grundleggjandi hug-sjónum. So er eisini við javnaðarflokkinum. Men spurningurin er, hvussu nógv tú skal selja av tínum hugsjónum. Har má vera eitt mark. Og tá hatta mark er rökkið, tá eigur flokkurin at um-hugsa, hvat telir mest: at sita við valdinum fyri einhvønn prís ella at verja sín grundgjónarmið fyri einhvønn prís. Tað stendur þúra greitt, at teir flokkar, sum minst av øllum samsvara við grundleggjandi sosialdemokratisk sjónarmið, eru fólkaflokkurin og sambandið. Hóast javnaðarflokkurin hevur verið í samgongu við hesar flokkar, so stendur kortini greitt, at hugsjónarliga klufin millum teir og javnaðarflokkinn er djúp.

TAD er eitt ár til val. Hesa tíðina eigur javnaðarflokkurin - umframt at halda fram við at hava part av ábyrgdini av ríkna politikkinum - at rannsaka seg sjálvan og í størri mun at leita aftur til røturnar. Hvørjar óppopularar avgerðir flokkurin enn hevur verið við til at taka og hvørji mistøk hann enn hevur framt, so er tann sosialdemokratiska hugsjónin tann besta. Tað er aftur til røturnar í hesi humanistisku, menniskjansligu og solidarisku hugsjón vit skulu leita til - og skal henda tráðan virka sum ein katalysator til tess at finna fram eftir lívsvirðini, bæði tey andaliga, menn-iskjansligu og tey mentanarligu lívs-virðini. Jú vist hevur sosialdemokrat-iska hugsjónin nógv gott at geva tí føroyska samfelagan komandi torføru árinu. Tað ræður um hjá javnaðar-flokkinum í enn størri mun enn í dag at leita aftur til sínar sosialdemokratisku røtur og lata hesar skapa ávøkt í aftur samfelagnum. Tá hava hvørki ein myrkalagdur og afturhaldsinnáðar sambandsflokkur ella ein yvirmaterial-istiskur profitparalyseraður fólkaflokkur nakran tjans.